

TRIBUNA

REDACȚIA

Deák Ferencz-utca nrul 20

ABONAMENTUL

Pe un an ... 20 cor.
Pe jumătate an ... 10 "
Pe 1 lună ... 2 "

Ad. de Duminecă pe an 4
coroane.

Pentru România și America
10 coroane.

Pentru România și străinătate
numerii de zi pe an 40 franci.

ADMINISTRAȚIA

Deák Ferencz-utca nrul 20.

INSERTIUNILE

de un șir garmond: prima
dată 14 bani; a doua oară
12 bani; a treia oară 8 bani
de fiecare publicațiune.

Manuscripte nu se
inapoiază.

Telefon oraș și comitat 507

EXPOZIȚIA DE COPII.

(R) În monumentală sa lucrare, Balogh Pál, care zece ani de-arândul a studiat chestia, din *acte oficiale*, constată că mortalitatea copiilor mici, *sub un an*, este îngrozitoare în Ungaria. Mai mare ca ori unde! Și mai mare este anume în părțile locuite de Unguri, unde într'un interval de cinci spre-zece ani au murit aproape un milion copii mai mici de cât un an.

Constatarea aceasta s'a făcut nainte cu șase ani. Ea a alarmat p'atunci opinia publică. Anii au trecut, însă, fără ca din partea celor competenți să se fi luat vre-o măsură deosebită, proprie a face să înceteze răul. Ci relațiunile statistice ne arată, tot la trei luni, că răul crește.

Noroc, că grație firei noastre tari, moștenită din moși-strămoși, *între Români încă-i mai mică mortalitatea copiilor*, deși nu s'ar putea zice că trăim în condițiuni mai bune, în bogăție mai mare și având medici mai mulți ori babe mai puține de cât Ungurii.

Este, prin urmare, cu atât mai îndreptățit titlul de mândrie că *în statul ungar prima expoziție de copii României au aranjat-o.*

Ea se deschide Duminecă în Apold, aproape de Seliște și e meritul amicului nostru Victor Tordășianu că putem înregistra această zi de mare însemnătate pentru viața poporului românesc.

Sperăm anume, că bunul început va avea urmări. Se vor aranja expozițiuni de felul acesta și în alte părți, în fiecare an.

Nu încapă adecă îndoială: ele vor lumina poporul, vor îndemna mamele să aibă o mai mare purtare de grijă pentru copii lor, conferențele ce se țin și sfaturile ce se dau cu aceste prilejuri vor fi pentru mamele române de un preț incalculabil. Și ca rezultat final: nația va spori, vor spori brațele de muncă și de apărare a tronului și a țării.

E trist ș'un semn de barbarie, că se țin expozițiuni de vite, găine, câni etc., statul și societățile cheltuiesc milioane pe an pentru toate acele expozițiuni, la sănătatea publică nu se gândește însă nimeni, pentru ocrotirea copiilor mici nu se poartă mai multă grijă de cât pentru viței ori ogari.

Vinovați suntem cu toții. În primul rând cărturarii. Nimeni nu s'a gândit adecă la chestia asta și mulți au zâmbit, când au citit despre expoziția de copii aranjată de președintele meseriașilor din Sibiu.

Să lucrăm cu atât mai mult zel în viitor. Membrii români ai congregațiunilor să ceară pretutindeni, ca *în bugetul lor comitatele să*

prevadă o sumă anuală pentru aranjarea expozițiunilor de copii.

Să se facă în toate părțile colecte. Resplătite și laudate să fie mamele bune, căci temelia ori cărui stat și bogăția cea mai mare a națiunilor sunt mamele cari își îngrijesc bine copiii.

Salutăm cu drag expoziția din Apold!

Goluchowski demisionând? Într'un recent articol de fond, »Neue Fr. Pr.« aduce într'un ton de ironică elegie știrea, că poziția ministrului de externe, *Goluchowski* este sdruncinată. Foaia evreo-liberală face muștrări contelui Goluchowski zicând că nu a știut să păstreze și să apere ideia monarhiei unitare față de atacurile venite din toate părțile, dar mai cu seamă din partea Ungurilor, Wekerle a hotărât să-l părăsească pe ministrul de externe, pentru a-l da pradă furiei ministrofobe a kossuthiștilor. Urmând astfel, el va călca, zice numita foaie, pactul făcut cu Goluchowski, de a-l scoate teafăr dintre leii kossuthiști și din arenele delegațiunilor. După informația unui ziar unguresc, Wekerle desminte existența acestui pact. Deci el nu desminte căderea lui Goluchowski. — După o altă foaie contele *Welsersheimb* va fi urmașul lui Goluchowski.

Nu înțelegem însă pe »N. Fr. Pr.« cum tocmai el reproșează lui Goluchowski un păcat de care poate nimeni nu s'a făcut mai vinovat ca ziarul vienez cunoscut pentru duplicitatea lui în chestia ungurească.

Presă maghiară.

Escentricul deputat maghiar Szemere Miklós, a stârnit o adevărată furtună împotriva sa, răscolind intimitățile vieții presei maghiare. Nu-i vorbă, nu era tocmai persoana dlui Szemere indicată de a iniția »acțiunea de purificare« pe care a solicitat-o guvernului, precum nu era nici ministrul-președinte Wekerle omul în drept de a o promite, dar în definitiv curagiul nu se poate tăgădui de nici o parte: atât mituiții cât și mituitorii au eșit în for și s'au acuzat reciproc în numele sfintei moralități.

Cartoforul notoric, omul care în viața lui n'a câștigat o para prin muncă dreaptă și cinstită, ministrul acărui carieră este în cea mai strânsă legătură cu desvoltarea acestei prese care a susținut-o însuși, cu bani la un moment dat, infestându-i acum presa, se fac executorii ei în numele moralei și a curățeniei vieții publice. A, erau într'adevăr oamenii cei mai competenți de a o face aceasta.

Cu atâta curaj civic, cine s'ar mai putea

într'adevăr mira de cinismul dlui Wekerle care în aceeaș vreme în care a promis că va sista jaful din banii statului a declarat, că pentru presa din provincă, menită a *contrabalansa agitația presei naționaliste*, va sta și d'aci n'ainte la dispoziție banul contribuabilului de care așa se vede dl Wekerle dispune după plac.

Căci din întreaga aceasta ventilație de intimități murdare din moravurile presei maghiare, este: rămâne ca o infamie vrednică de cea mai hotărâtă osândă: jaful ce se face cu banul țării.

S'a recunoscut fără sfială în fața țării, că banii strânși din crunta sudoare a bietului popor sunt pentru a se asvârli pentru susținerea acestei prese de briganzi, care n'are altă misiune decât a ațîța și a hrăni mereu agitația împotriva naționalităților — pe speșele statului. Fițiucele maghiare, câte apar prin toate orașelele și ținuturile românești, pline de injurii și de insulte la adresa poporului român, sunt va să zică plătite tot din banul nostru, pentru a »contrabalansa agitația presei naționaliste«. Nu se poate o infamie mai mare ca aceasta.

Că dl Wekerle a avut curagiul s'o spue și în public, este spre a denota că în parlamentul din Budapesta s'a pierdut ori-ce sentiment de dreptate și de judecată când e vorba de naționalități, împotriva cărora se poate săvârși ori-ce infamie.

Deputații noștri naționali însă nu este iertat să treacă peste incidentul acesta. Ei vor trebui să-i spue dlui Wekerle, că banii strânși din sudoarea poporului nostru, totuși nu pot fi întrebuințați pentru batjocurirea lui, pentru săturarea haimanalelor, cu rol de agenți provocători trimiși prin diferitele centre românești.

Puterea armată a statelor europene.

În numărul dela 8 Octombrie »*L'Indépendance Roumaine*« scrie un interesant articol despre suveranii la manevre și cu aceasta în legătură arată puterea armată a statelor din Europa.

Iată puterea de care dispune, în caz de luptă:

Rusia	ar putea mobiliza	4.550.000 sold.
Germania	» »	4.017.977 »
Italia	» »	3.292.400 »
Austro-Ungaria	» »	2.676.000 »
Englittera	» »	1.236.679 »

Socotind acum că Franța ocupă loc după Germania, iar Turcia poate mobiliza și ea până la un milion, se poate evalua la 20 milioane soldații pe cari marile puteri ale Europei îi pot trimite în luptă.

Perge és Rozslay utóda

fabrică de mașini și de pluguri pentru economie în Oradea-Mare.

Recomandă fabricație proprie de pluguri din cea mai bună calitate.

Pentru fie-care preț i-a răspundere.

Magazin mare de grape, ciururi, crama, zdrobitoare de struguri și tăletoare de pale.

Budgetul.

Ședința Dietei dela 12 Octomvrie.

În ședința de ieri a dietei, ministrul-președinte Wekerle a prezentat proiectul de budget pe 1907, ținând un exposeu mai lung despre starea finanțelor țării.

Insuși budgetul se încheie cu un excident de 20,322 cheltuielile fiind preliminate la suma de 1,262.035,561 cor. De altfel proporția sumelor preliminate, cu puțină schimbare, este aproape aceeași, ca cea din budgetul anului trecut, singur la portofoliul honvezimei și al cultelor s'a luat o sumă mai însemnată la cheltuieli.

Cât pentru venite, subiectul de dare, cetățeanul să fie numai sănătos, statul s'a îngrijit să-și echilibreze budgetul, să cheltuiască cât se poate de mult și să și rămâie, celelalte sunt treaba — executorilor.

După expozeul ministrului-președinte Wekerle, colegul său dela comerț Kossuth Ferencz a depus cinci proiecte de legi pe biroul camerei: despre dezvoltarea industriei indigene, despre asigurările muncitorilor, despre libertatea de navigațiune, despre biroul de măsuri și despre statistica comerțului exterior.

A urmat apoi deputatul naționalist slovac Szkicsák Ferencz, care a adus la cunoștința Camerei cazurile de violare a imunității sale, povestind lucruri revoltătoare despre volnicile funcționarilor administrativi din Slovacime.

Marii campioni ai libertăților cetățenești au ascultat însă plângerile deputatului Slovac, fără să se emoționeze, dimpotrivă s'au enervat rău contra lui Szkicsák când acesta a zis:

— Apponyi și Kossuth pot tot declama străinătății, nimeni nu i va crede, până ce vor fi astfel de stări rușinoase în țară.

Ședințele Dietei s'au amânat apoi până Vineri în 19 l. c.

Emigrările cresc. Buletinul oficiului de emigrare arată, că în luna August s'au scos în Ungaria 19.538 pasapoarte, din cari 14.016 pentru emigranți. Cu aceste pasapoarte au fost autorizați să emigreze 17.285 persoane. Dintre acestea 15.695 bărbați și 9923 femei.

Dintre emigrați 14.556 s'au dus în America, 1254 în România și 237 în Germania.

În raport cu emigrările din anul trecut, este o creștere mare, deoarece atunci au emigrat 6657, anul acesta, în aceeași lună, au emigrat aproape de trei ori atâția.

Din România.

În jurul congresului de științe sociale. Iată textul telegrammei pe care dl Dissescu, în calitate de președinte al congresului de științe sociale, a adresat-o regelui:

»Sire,

Iubileul unei domnii fericite și glorioase pentru poporul Român a dat prilejul celor ce se în-

teresează cu deosebire de studiile sociale, de a se întruni în congres. În ședințele ținute principala preocupare a fost studierea condițiilor sociale și economice a țărănilor.

Cu o deosebită bucurie congresul a văzut luând parte activă la lucrările sale pe dl Kalinderu, administratorul domeniilor coroanei unde se dă pildă ameliorării acestor condițiuni. Aducând aceasta la cunoștință M. Voastre membrii întâiului congres de științe sociale încheie lucrările lor îndreptându-și privirile către acei cari au veghiat neclintit pentru îmbunătățirea stării săteanului Român, urându-le viața lungă și glorioasă spre binele și înălțarea poporului Român.

Să trăiești Majestate.

Să trăiască M. Sa Regina.

Să trăiască Altețele Lor Regale.

La această telegramă, regele a trimis personal dlui Dissescu, în calitate de președinte al congresului științelor sociale, următorul răspuns telegrafic:

»Viu mișcat de calde cuvinte ce îndreptați către mine cu prilejul congresului de științe sociale mulțumesc pentru bunele urări ale membrilor. »Doresc ca lucrările congresului să aibă o înrăurire binefăcătoare asupra stărei morale și materiale a țărănilor care ca plugar și ca ostaș are drept la cea mai mare îngrijire». Carol.

O carte de valoare. Dl Al. Gălășescu, șef de serviciu al Eforiei spitalelor civile din București, a publicat o carte de mare interes istoric: cum, când și prin cine s'a fondat și s'a întărit acest așezământ filantropic care este o mândrie a țării.

Dl Gălășescu consacră pagini calde spărtariului Mihai Cantacuzino, care la anul 1694 a fondat Spitalul Colțea, la 1750 prințul Grigorie Ghica a înființat spitalul Pantelimon, iar la 1815 s'a înființat spitalul Filantropic.

Averea eforiei se valorează azi la 75 milioane lei. La 1830 venitele Eforiei erau de 70.000 lei, la 1866 erau 3.000.000 lei, iar azi sunt 5.073.000 lei.

La deschiderea sesiunii parlamentare, îndată după formarea birourilor, se vor anunța două interpelări:

Una, asupra faptului că societățile de asigurare, cu imenzele lor beneficii, care se urcă pe an la 15 milioane, sunt pe cale de a constitui o adevărată mână moartă, constituindu-și colosale latifundii.

A doua, asupra cartelului, care sub conducerea bancherului Blank apasă asupra populației ca cel mai nemilos bir și constituie un jaf unic în toată lumea.

Manevrele regale. Din cauza ploilor, terenul de manevre devenind imposibil pentru lupte, sosirea suveranilor la Ploiești s'a amânat pentru Vineri, când se va da lupta decisivă la halta Teleajen.

Defilarea trupelor se va face Duminecă, pe bulevard, în caz când timpul se va menține în starea actuală de ploaie, iar dacă va fi frumos, se va face pe câmpia dela bariera Câmpinei.

Linia Constanța-Constantinopol-Smirna-Alexandria. Joi 5/18 Octomvrie crt. are loc deschiderea liniei maritime române dela Constanța la Alexandria (Egipt).

Prin deschiderea noiei linii drumul din Occident spre Alexandria (Egipt) via Constanța se micșorează cu cel puțin 12 ore față cu timpul ce s'ar întrebuița pe căile austriace Via Triest, căile italiene Via Brindisi, etc.

Pe de altă parte prețurile foarte avantajoase

ce se oferă călătorilor cari s'ar servi de această linie sunt într'adevăr de ori-ce concurență și vor face de sigur ca această linie să fie cea mai preferată.

Serviciul maritim român oferă călătorilor săi bilete directe pentru Alexandria din toate stațiunile principale ale României precum și din orașele mari ale Europei, bilete în cari se cuprinde nu numai costul călătoriei pe apă și uscat dar și hrana în tot timpul aflărei pe vapor ceea ce de altfel este un mare avantaj.

Vapoarele serviciului maritim fac traseul Constanța Alexandria în 68 ore. Constantinopol-Alexandria în 52 ore.

Kedivul Egiptului și-a rezervat 6 locuri în prima cursă chiar, pentru suita lui, preferind astfel vapoarele S. M. R. față de celelalte companii ale statului egiptean.

Pe noi românii nu ne poate decât bucura dezvoltarea și importanța din ce în ce crescândă a serviciului nostru maritim.

De azi înainte tricolorul românesc va flutura mândru pe o linie neștrăbătută până acum de un vas românesc, ear străinătatea va admira roadele neamului nostru pe tărîmul economic.

Pentru cultură.

Fruntașii români arădani, membrii ai comitetului Asociațiunii Aradane, au trimis următorul apel: Românilor cărturari din Arad și jur:

Mult Stimat Domnule!

Cea mai veche Asociațiune culturală română din patria noastră este »Asociațiunea națională în Arad pentru cultura poporului român«.

Intemeiată la anul 1862, drept țintă și-a pus sprijinirea și dezvoltarea culturii și literaturii românești, pentru înălțarea și întărirea neamului nostru. În cursul existenței sale supusă fluctuațiunii vremilor, a avut momente de înălțare cum și de cădere; iar astăzi »Asociațiunea națională în Arad pentru cultura poporului român«, pusă sub presidiul P. S. Sale dlui episcop Ioan I. Papp, întărită și înălțată prin virtuțile și destoinicia acestui distins prelat, a hotărât, ca în conștiința misiunii mari ce îi revine în timpul modern și în împrejurările de astăzi, să pornească pe calea unei acțiuni mai intensive de concentrare de forțe și de muncă, pentru a se apropia mai mult de scopul misiunii sale.

»Asociațiunea națională în Arad pentru cultura poporului român«, a luat sub scutul său corpul meseriașilor români, prin a cărui cultivare și educare se va forma și fortifica o sănătoasă clasă mijlocie română; în același timp stipendii și ajutoare se împartesc între ucenicii meseriași din Arad, în fiecare an, — pentru a ajuta și încuraja pe fiii poporului nostru la acest fel de muncă.

Asociațiunea contemplează concentrarea tuturor elementelor bune în jurul său, ca astfel întreagă viața socială și culturală din aceste părți aci să-și găsească centrul, aici să se grupeze forțele reale, elementele de progres, de aici să se deie impulsul pentru lucrări și acțiuni folositoare pentru cultura intelectuală peste tot, și economică în special, a poporului nostru din aceste părți.

Pentru atingerea țintei sale mărețe, pentru a putea împlini rolul ce i-se cuvine, pentru a-și justifica existența sa »Asociațiunea națională în Arad pentru cultura poporului român«, are trebuință de sprijinul publicului nostru, pentru care a fost creată, pe care vrea să-l servească, prin care și întru care trebuie să existe. Facem dar apel la sentimentul tuturor acelor, cari își iubesc neamul și țin la a lui înălțare, să nu întârzie de a-și da obolul pentru »Asociațiunea națională în Arad, pentru cultura poporului român«, căci numai astfel ea își va putea îndeplini misiunea, având mijloace materiale, baza pe care să fie înăl-

HACKENDRE

architect cu dipolmă
și măestru zidar.

Cancelarie specială: Arad, strada Kápolna nr. 4.

pe monumentul, templul culturii și educației naționale a poporului nostru din aceste părți.

În convingerea, că apelul nostru va găsi răsunet în inima D-voastră, mult stimat Domnule, sunteți rugat a face să circule lista alăturată pentru înscriere de membri, ear taxele încasate împreună cu listele veți binevoi a le trimite Domnului Sava Raicu, cassar al »Asociațiunii«, la banca »Victoria« până la 1 Noemvrie 1906.

Nouii membri vor putea participa la adunarea generală proximă a »Asociațiunii naționale în Arad pentru cultura poporului român«, a cărei dat se va anunța prealabil.

Pentru orientare ținem a vă notă, că conform §-ului 4 din statutele noastre: Membri ordinari ai asociațiunii pot fi toți acei cetățeni din ambele state a Majestății Sale, cari au vârstă deplină, doresc cultura poporului român, au purtare morală respectabilă, și spre înaintarea scopurilor asociațiunii vor oferi pe trei ani o sumă anuală cel puțin de 20 coroane, sau dăruiesc un capital de 80 coroane va formă averea fundațională a Asociațiunii.

Afară de aceștia pot fi aleși de membri ajutători toate acele persoane, cari ori în ce mod contribuiesc spre înaintarea scopurilor Asociațiunii, dacă posed calitățile morale ale membrilor ordinari.

Arad din ședința Direcțiunii asociațiunii naționale din Arad, ținută la 22 Septemvrie 1906. P. Truția, director prim. S. Raicu, cassar. R. Ciomagariu, Dr. N. Oncu, I. Herbai, I. Russu Șirnanu, I. Ștefănuțiu, I. Beleş, Dr. I. Suci, G. Purcariu, I. Olariu, T. Vațan, C. Don.

Un congres al învăț. români.

Entuziastul și harnicul învățător M. Găzdac din Luna de Arieș publică în »Tribuna« un apel în scopul convocării la Blaj a unui congres al învățătorilor români din această patrie fără deosebire de confesiune.

Din parte-mi aderez la această idee din tot sufletul meu, căci și eu am emis înainte cu vre-o 18 ani aici în Sibiu, în adunarea generală a »Reuniunii învățătorilor gr. or. din districtul Sibiu«, care, acum știu s'a desființat în urma unui vot sinodal adus per majore contra acestei instituții, ce s'a fost validat așa de frumos și cu spor.

Da! ar fi foarte frumos și de dorit, ca să putem înghetă așa o întrunire a corpului didactic dela școalele elementare, căci el ar formă un întreg psihic a cărui voce ar impune, când ea ar suna în chestiile, cari îl preocupă și în durerile, de cari el suferă. Dar bine știe dl Găzdac, cât e de greu să faci la noi o așa concentrare, când altele sunt vederile cercurilor, sub a căror stăpânire stă învățătorimea.

Drept aceea eu mă îndoiesc, că așa ceva va putea duce la bun sfârșit. Cu toate acestea sunt de părere să încercăm, ca să vedem, căți vor fi, cari pot avea curajul convingerei și independenței. Nu vor fi mulți, dar tot vor fi câți-va.

Cu ocazia asta profit să aduc în vileag o idee, ce frământă acum de aproape două decenii de la întemeia o reuniune pedagogică cu totul independentă, cu statute aprobate de organele statului care să-și impună de probleme de a propaga știința pedagogiei. Membrul al acelei Reuniuni poate fi ori-cine, care iubește școala și prețuește munca ei!

În contra unei astfel de Reuniuni, nimeni nu se poate opune și nici nu poate nimeni să o împedice în mersul ei, căci ea se conduce de sine și prin sine.

Într-această idee, că învățătorii noștri să cuprind asupra ei și dacă va află complăcerea colegilor noștri, să o întrupăm.

Mă angajez a face toate preparativele necesare, a asigura și aprobarea statutelor la forurile competente.

De putem face așa ceva, am eșit din impasul în care suntem împinși astăzi prin nepriceperea și poate răutatea unor oameni sus puși.

Nu învinuesc persoane, ci condamn sistemul, norma de procedare a mea în totdeauna.

Deci: La revedere! în corpul mănăs al muncii cinstite și desinteresate.

Sibiu, în Oct. 1906.

Dr. Petru Șpan.

Ultime știri.

Șase luni temniță pentru o moarte de om. Budapesta, 13 Oct. *Eri tribunalul de aici a osândit la 6 luni temniță pe Hencz Károly, deputat, care a străpuns în duel cu spada și astfel a omorât anul trecut pe contele Keglevich István.*

Eötvös Bálint în temniță. Budapesta, 12 Oct. Azi a adus Curia sentință în procesul lui Eötvös Bálint, fost deputat dietal. Curia a respins apelata acuzatului și astfel sentința adusă de Tabla regească, care pedepsește pe Eötvös Bálint la *trei ani închisoare*, a ajuns la valoare de drept.

Grevă generală în Lodz. 12 Oct. *Aici a erump azi greva generală.* Toate fabricile, prăvăliile și școlile sunt închise. Nemulțumirea crește mereu. Poliția face perchiziție la mai multe locuințe și deține pe cine-i pare suspect. Sara popor mult a străbătut străzile orașului, sub drapele roșii, ce mai târziu au fost puse pe hornurile fabricelor.

Noui decapități. Petersburg, 12 Oct. În săptămâna trecută tribunalele au adus cincizeci și două de sentințe de moarte. Ele au fost executate.

Până acum au fost decapitați 106 de inși.

Șase sute de dețineri. Odessa, 12 Oct. *Ieri-noapte poliția a deținut pe Boulevard 204, iar în oraș 400 de oameni.*

Din Bucovina.

Aparițiunea ziarului »Apărarea Națională«. Sâmbătă sara un număr mare de Români, ale căror sentimente românești așteptau cu nerăbdare aparițiunea acestui ziar merit să fie scutul intereselor poporului român, ieșind primul număr de sub tipar, și-au dat expresie bucuriei lor nemărginite printr'o manifestațiune frumoasă și demnă. În curtea palatului național și în fața acestuia, în piața principală, sentimentele lor de adevărată bucurie și entuziasm românesc și le-au tradus în cântarea cântecelor naționale »Deșteaptă-te, Române« și »Trei colori«, iar mulțimea mare și-a unit glasurile în puternice strigăte de »Trăiască, Apărarea Națională«. La urmă se împărțiră între lumea adunată câteva exemplare din primul ce a apărut.

Avis. »Apărarea Națională« scrie :

Aducem la cunoștința onor. cititori, că »Apărarea Națională«, din cauze tehnice, nu poate să apară acum decât de două ori pe săptămână. Înlăturând piedecile ce ni-se opun acum la început, sperăm că cu începere dela 1 Nemvrie, ziarul nostru va putea să apară de trei ori pe săptămână, cum s'a anunțat în numărul prim.

Scrisori din București.

Făgărășeni la expoziție. — Doi oratori.

Îți scriu despre venirea »fraților subjugăți și împilați« la expoziție și la câte li-se mai arată și li-se spune. Asta în genere. Însă în particular o să-ți vorbesc despre ceata mai în urmă venită, a *făgărășenilor*, care se zicea și cu vorba și cu tiparul celor purceși din semețele ținuturi oltene, fabuloasa vatră a și mai fabulosului Radu-Negru, cuprinsă nu odată și nu pe o clipă de aceleași hotare ale Țării Românești. Îți voi scrie tocmai despre ei nu numai fiindcă petrecusem împreună cele cinci zile și jumătate, ce s'au dovedit prea puține pentru a cutreeră măcar cu picioarele dacă nu cu înțelegerea tot ce ar avea să cutreere un Român de peste hotare, lacom de tot ce-i românesc — ci și fiindcă în vremea aceasta ni-s'au îmbiat foarte multe clipe, ce de sigur te interesează, și cari, unele, au nevoie de lămurire.

Cum ați trecut granița, ce v'a izbit și cine v'a întâmpinat (s'ar putea și schimbă vorbele?) în lungul drumului — am și uitat să te întreb. Când s'ar fi și găsit răgaz pentru asta! Nerăbdător, cum vă așteptam sosirea, pe peron, cu ochii în patru, cum trebuia să fiu ca unul ce caută, impresii dar nu se îmbulzește pentru ele — vezi dac'ași fi gazetar ovreu ași fi altfel! — nici nu mai știam ce să întreb, când vă zării, pe tine și pe mama, din mulțimea ce avea deocamdată un singur gând: a se da jos din cupee. Din atâta mișurare nehotărâtă un singur lucru mă surprinse: stegulețul tricolor, pe care știam numai decât că de pe cale l-ați cules și tot pe cale-l veți lăsa. Zăpăciți și neastâmpărați, vi-se păreau zădarnice, de sigur, toate vorbele de bine-ați venit și bine v'am găsit, uitarați chiar să strigați măcar un trăiască dlor Iorga și Vlahuță, cari așteptau neliniștiți sosirea porturilor voastre. Ți-am spus, pare-mi-se, că pe aci se făcuse mare lucru cu porturile »istorice« în cari ar fi fost să se prezinte Oltenii. Tocmai din pricina asta studențimea pregătea o primire grandioasă. Nu știu din ce pricină amuțise — avea poate presimțiri. — Destul atât, că și ceata, cărei te însoții și tu, fu primită ca și toate celelalte de peste hotare, cu cea mai mare vâpae. Ați fost conduși până la o biserică în celălalt capăt al Bucureștiului, s'a slujit acolo o rugă de mărire Dumnezeului tuturor neamurilor, și s'a pofit pe urmă la masa întinsă gata.

Toate bine până aci. Trebuia să fim cu mulțumită față de bunul Dumnezeu care veghează asupra noastră, — de ce însă numai într'o biserică așa de urtă ca a lui sf. Gheorghe? — și trebuia chiar să se ofere masă vouă celor ce nici doi pași nu ați fi știut face, fără arătări, în casa »fratelului«. Un singur lucru ar trebui introdus: să se concentreze într'unul toate toașturile, ce răpesc mai mult vremea decât sufletele.

Îmi place însă mult să-mi aduc aminte de oglindirea în ochi a sufletului vostru, când vă pomenirăți — da, vă pomenirăți, căci era ceva neașteptat — în pragul expoziției, și privirea voastră se risipea de acolo în toate părțile, căutând ce e mai frumos. Și-rai plăcea mai ales să văd, cum stăteați parcă pe jar, cum nu vă găseați locul într'un pavilion sau altul, ci o curiozitate tainică, un dor ca de copil vă chema înainte tot înainte. Ce era să fac, v'am zis să lăsați amănuntele pe urmă, și mai înainte să dăm o raită pe alee și urcușuri. Și trecurăm înainte. Acum vi-se prindea privirea de forma românească a unei clădiri, acum vă uimea închipuirea îndrăzneată a aranjării, acum importanța unei înfățișări. Și câtă lume adunată! Tot mereu trebuia să vă aduc aminte: mai repede, mai repede, că în veci n'o să sfârșim cu toate...

Sunt însă, acestea, niște momente, despre a căror farmec tu mai bine-ți dai seamă decât mine, care de mult am trecut peste ele. Când văzusem eu întâiașidată expoziția, în toiul verii, semăna încă mult cu o casă deranjată. Se directică, repede, repede, sub ochii mei, neîncrezători

◆◆ SEGEDINUL E ORAȘ VESTIT ◆◆

Acolo se pot căpăta cele mai ieftine Oroloage și bijuterii, mai ieftine de cât ori unde. Nu-i de lipsă să ne dăm bani în mâni străine. Cine vrea să se convingă despre toate acestea, să ceară un catalog mare ilustrat, ce se trimite gratuit, dela **Scheiner Samu, juvaeriu în Szeged.** Acolo se capătă un orologiu de argint dela 5 floreni începând, inel de aur, cu 14 carat dela 2 fl. 50 cr. în sus, cercei de aur dela 1 fl. 50 în sus, lanț (colier) aur 4 fl. 50 cr. un orologiu de nikel dela 2 fl. 50 cr. în sus, un vecker dela 1 fl. 50 în sus.

parcă în gluma ce are mare trecere pe aci, că expoziția va fi neapărat de tot găta, colo când se va închide. O neîncredere vrednică de pedeapsă. Acum cred și eu că expoziția va fi de sigur terminată pe când se închide.

Gluma ca gluma, dar vouă negreșit că vă pare rău, ca »celui mai fidel păzitor al casei«, că în proiectul excursiei s'au luat numai trei zile pentru expoziție și oraș. Avis pentru cei-ce o să vină pe urma voastră! Puteți fi însă mângâiați, că vouă vi-s'a dat prilej ce nu s'a dat altora, să ascultați pe *Delavrancea* și pe *Disescu*. Ce-i drept la un banchet, dar la un banchet care nu și-a dat de rușine numele. O fi recunoștință, să ne aducem aminte, că primăria ne-a dat acest banchet.

Nu sunt prietenul banchetelor, excepție (toată regula are excepție!) când punga mea atrage fulgerul ca vid, ce e, însă dacă mai nimeresc la câteva banchete unde ridică paharul și cuvântul oamenilor ca *Disescu* și *Delavrancea*, să știți că mă fac prieten cu ele. (Oare cine i-a mai felicitat în forma asta?) — Ai zis că te-ai bucura să le ai cuvântările — *Delavrancea* nu știe spune decât cuvântări, i-e prea puțin un toast; al lui *Disescu* mai semănă cu așa ceva — celor doi, celor mai buni oratori improvizatori (clasificarea lui *Henri Stahl*!) a României. Voi încercă să ți-le câmpesc din însemnările în fugă ce le făcusem. Și fiindcă și ceilalți oratori au mai scăpat câte o idee, hai să le însemnăm și pe acestea.

Cine putea să vorbească mai întâiu, decât inimosul primar *A. Ciurcu*, un făgărășan și el, urându-ne bun sosît, și cine putea să răspundă decât aducătorul cetei, dl avocat *Turcu*, mulțumind.

Apucă însă cuvântul dl *Disescu*, profesorul de drept public, a cărui oratorie are și calități externe, are însă calități interne fără păreche. Abia acum încep să-l cunosc mai deplin, decând îl aud, tocmai acum, la congresul științelor sociale, unde prezidiază. Îți pot spune, că atâta adâncime, atâta originalitate, atâta înălțime filozofică, și așa grămadă de idei ca în cuvântările acestui bărbat rar s'o mai fi găsim, în toată Europa, cum se zice. Mai precaut, mai diplomat, ori să zicem cu vorba lui predilectă: mai mult rațional decât emoțional, cum este, dânsul a spus ce voia să spună, mai mult prin aluzii, prin vorba aruncate în treacăt, ce nu se pot fixa decât în cadrul întregului. Totuși două idei conducătoare se desfaceau din gândirile d-sale. Două idei înalte: Una că dacă avem dreptul să iubim statele, să stăm în relații amicale cu unul sau altul, avem cu atât mai vârtos dreptul de a iubi popoarele. Adoua e o mărturisire: dânsul care iubea cu înfocare trecutul românesc, cheia prezentului și viitorului,

iubește acum, văzând cum se adună aici rând pe rând toate cele de peste hotară, fără de ce de altmintrelea ar fi incompletă expoziția, iubește acum și mai cu înfocare viitorul românesc.

Plin de temperament, încordat, cu ochii parcă încrunțați, își ridică deodată capul pleșos, și dă drum glasului său nepotolit, *Barbu Delavrancea*.

Ce logică are acest om, cu ce putere sfarimă și trezește la viață! Stăpânește în felul lui de a gândi, în toată vraja-i, poezia.

Aș zice, că are o filozofie poetică; la toată întâmplarea mult mai mult emoțională. Face lungi și pline de adevăruri premise, îi place să adâncească psihologia poporului și a istoriei lui, ca să poată ajunge apoi, cu un point admirabil, la concluzii ce desleagă și dă avânt deodată tuturor sentimentelor ce se înfiripă cu încetul în inimile încâtușate.

Astfel ajunge să spună îndată la început, că »dacă d'voastră veniți la noi, veniți dela voi la noi, iar dacă noi mergem la d'voastră, mergem dela noi tot la noi«. Prin atingerea teoriei și principiului politic al raselor, constată cu un gest de înverșunare că »astăzi nu mai sunt regii stăpâni peste istorie, ci popoarele«. »Această stăpânire o dovedim prin înțelegerea gândirii și menirii noastre care dă unitatea rolului nostru.« În altă ordine de idei ne spune că »șirul de munți ce se numesc Carpați ne-au fost odată și apărători, nu numai zid de despărțire. Nici acum nu sunt ei zid de despărțire, căci toate apele, și toate dorurile din munții și văile noastre, cu Tisa și Nistru la margine, vin și se întorc în râul nostru Dunărea«. »Trei devize s'avem pentru viitor: Dumnezeu, neamul și umanitatea.«

»Aste trei se întregesc între ele, și când una lipsește din ele, cele două nu mai pot să aibă rost.« Cu aceasta deviză, dacă am avut 150 de ani de suferințe, dar am avut și 6 secole de învingere!»

»Și să fim mândri, că pe când Ungurii și-au plecat capul sub sabia Turcilor, noi am contractat cu ei.« Asta o spune după minuțioase constatări și interesante compoziții din filozofia istoriei trecutului, accentuând, cu aluzie la timpurile de față, că nici un domn mare nu a odichnit pe tron, numai cei mici au stat liniștiți. Iarși în altă ordine de idei ne impune gândirea »că rasa și neamul sunt calitățile necesare ale unui stat, la tot cazul însă ale unui popor, sufletesc dacă nu politic, și asta face că d'voastră nu veniți aici ca mosafiri, ori ca frați, ci ca d'voastră înșivă!»

Ioan Berescu, învățătorul din Făgăraș, firește că nu mai putea să vorbească serios. Vorbî deci cu humor, despre Mihaiu-Viteazul, căruia nu-i poți vorbi decât la ureche, și cu sentiment des-

pre micii dorobanți cari duc pe umăr pușca, în subsuoară cartea. Cu znova: păcat că săcară după car, a închinat pentru călăuzii nostri.

Făgărășanul Peia, îl știi pe neastâmpăratul tiner, de tot tinăr, a închinat cu verva-i ce ar fi mai cu efect dacă ar fi mai chibzuită, pentru dl Florescu, secretarul Ligei, care se avântă (așa dară că »mi-am potrivește vorba) într'un toast pe tema: »mi-am văzut visul cu ochii, de-acum pot să mor fericit. Cântecul, »Apa trece petrele rămân«, răsună de pe buzele și din inima înduioșată a unui preot deșert nostru. Toată masa repetă refrenul, când *Delavrancea* se scoală iar și spunând că asta ar trebui să fie vorba cea dintâi, închină pentru țărâtime. »Pentru țărâtimea, care, când lumea boierilor dă cea »kire eleyson« ori tot așa în limba străină a Slavilor, ea se ruga zmerită: Doamne miluește-ne. Pentru țărânul care nici mort nu-și dă limba, cum spune pilde istoria. Pentru țărânul, care, până acum când știm și vrem, el țărânul din toate colțurile României, ne-a păstrat înconștient, dar cu tărie, unitatea noastră culturală. »Au fost timpuri de urgie, când țărânul român și boierul român erau străini unul de altul, când țărânul răspundea: »poate, domnule... dar a venit acuma timpul, și are să vie și mai altfel, când țărânul zice: da, domnilor! Atunci va mai fi și conștient în apărarea dârzą a graiului său. Trebuie să ne întoarcem la acest suflet al sătenilor, la sufletul lor, care a străbătut, întreg, secolii de invazie, și va străbate și secolii de învingere!!« (De-ți mai aduci aminte aci oratorul a luminat foarte original multe probleme din vremea de formație vremuri nebuloase, a neamului nostru.)

Cu scopul de-a întări vorba noastră că »țărânul este talpa țării« citează foarte iscusit cuvintele lui Roosevelt, rostite în fața unei delegații de comercianți miliardari: »Suntem o clasă de comercianți, însă popor nu suntem, până nu vor fi miliardele la milioane«. Trîntește ușa vorbirii cu clasică axiomă: »Chestia națională este chestia țărâtimei de pretutindeni!»

— În aceste cuvântări ai destul cu ce să-ți bați capul, deci nu-mi mai cere, dragă frate, să urmez cu povestea excursiei. De-apuc, am să-ți descriu chiar în termin de poezie cum umblăram pela Constanța și Sinaia — nu acum, ci peste tot — dar poți să vezi și din scrisoarea de față, că pentru sentimentalism abia ici coala mai găsesc loc. Eu cred că dacă toată lumea ar alerga atâta ca mine, ar fi cu mult mai puțin sentimentală. Și-acum trebuie să fug, ca să nu scap ședinta congresului pentru științele sociale. O să-ți scriu și despre acesta. Când mi-se va mai potoli hămiseala de-a vedea, de-a ști și de-a cunoaște. Și până atunci te îmbrățoșez cu dor și drag.

Sever.

OFTICA.

Conferență ținută de doctorul Al. Bolintineanu.

Dacă urmărim țările vecine civilizate, sau mai bine, țările Europene ce merg în fruntea științei, vedem că lupta pentru »Prepararea în contra Tuberculozei«, e o idee mare ce le preocupă pe toate.

În țară la noi, vezându-se pericolul cel mare care se naște din cauza acestei boale — s'a căutat a se lua măsuri.

Nu vreau să mă ocup în introducerea conferinței mele, decât de unul din mijloacele acestea, de *ținerea Conferențelor*.

E acesta un mijloc bun de luptă, e bun pentru că deșteaptă alarma între auditorii de azi, e bun pentru că deșteaptă alarma între auditorii de mâine, și așa mai departe, până pericolul e cunoscut de toți.

Dar, ceea ce aproape nu s'a făcut la noi, decât pe ici pe colea (cităm între alții pe prof. dr. I. Cantacuzino la »România Muncitoare«), e aceea tocmai societatea noastră, societatea »*Albina Carpaților*«, a luat hotărârea de a face, anume: de a ne strânge pe noi toți, de a strânge masele poporului, așa că nouă, așa ca masele poporului să le arate, pe ei să-i convingă de urmările rele ale acestei boale.

În adevăr, iubit auditor, când se ununță de pildă, o conferință la »Ateneu«, găsim aci, o mare parte din sală, format din elevi și eleve de liceu, o parte format din câți-va amatori de a auzi un conferențiar, o parte din cei cari întâmplător au trecut pe acolo, și neavând unde să-și petreacă timpul, intră la Conferință, o altă parte, din amorații care-și dau acolo întâlnire, și în fine o

mică parte, e formată, din prietenii, rudele și invitații conferențiarului, etc.

Rezultă deci, că numărul public, care îl găsim în seara conferinței pe scaunele Ateneului să zicem, nu e de loc cel care trebuie să rămână convins, presupunem de Conferința noastră de azi.

Dacă cumva a mai fost cunoscută o conferință cu un asemenea auditor, totul s'a datorit presei, care nu a lăsat să treacă sub tăcere lucrurile, ci a explicat, a făcut dări de seamă, prin gazete, prin reviste etc. etc.

De aceea vă spusei, că mijlocul pe care noi îl punem azi în practică, — aceste conferințe populare, — am putea aproape zice, e un mijloc propriu al nostru, și ne propunem că urmând pe calea aceasta, să ne prezentăm în fața Domniilor-Voastre la timpuri potrivite, și cu alte conferințe populare practice.

Domnilor,

Pentru că azi tuberculoșii sunt răspândiți prin toate breslele, — lucrători în ateliere, unde ei își cheltuiesc cele din urmă puteri, pentru a câștiga hrana soției și copiilor lor, — brutari, cari frământă pâinea ce zilnic o mâncăm, — băcani, cum de curând am avut ocazia, să întâlnesc la o băcănie foarte apropiată de aci, pe unul din stăpâni atins de-o manifestație tuberculoasă, între cofetari, între școlari, etc. etc.

Pentru că azi zic, întâlnim peste tot tuberculoșii, cari se consumă pe ei, bolnăvesc pe cei din jurul lor, și cu toții mor după o oare-care timp de aceeași boală — cred, iubitul meu auditor, că e îndeajuns justificat, de ce eu mă prezint în fața Domniilor-Voastre, cu acest subiect.

Poate e unul din subiectele cele mai mult discrise și discutate în medicină, e sigur unul din subiectele asupra căruia s'a vorbit mai mult în public; la noi prof. Dr. I. Cantacuzino, dr. Inotteriu etc., au ținut conferințe cu privire la el.

De aceea nu am pretenție a veni în fața Domniilor-Voastre cu lucruri noi, ci voi căuta numai a vi-le reaminti, voi căuta numai a vi-le exemplifica cu lucruri din viața noastră practică.

Înainte de toate, țin să vă lămuresc, țin să vă arăt, sau mai bine zis: țin să vă recomand: *Ce e tuberculoza aceasta?* despre care ne vom ocupa noi azi.

Tuberculoza — *Oftica*, cum e numită în popor — este o boală generală, care-și ia naștere și-și întreține viața ei, prin ajutorul unei vieți mici, a unui părasit pe care oamenii de știință îl numesc *bacil*, și pe care *D-Voastră* îl vedeți desemnat aci (pe un desemn luat din Bisson).

E o boală care se poate lua dela un alt bolnav, sau dela animalele care trăesc pe lângă noi, și care poate ating ori-care din organele ce compun corpul nostru omenesc; plămânul, creierul, intestinele, ochii, oasele etc., poate atinge pelea, încheeturile, etc., e o boală, care atinge pe oricine: bărbat sau femeie, bătrân, tinăr sau copil, pe bogat și pe sărac.

Tuberculoza e veche în omenire. În scrierile lui *Hippocrate* se vorbește despre ea; de pela 1500 aproape se găsi la autopsii (*Vesale*, și microbul care o naște, fu găsit pentru întâia oară acum vre-o 25 ani (1882), de către Robert Koch, acel microb pe care *D-Voastră* îl vedeți desemnat aci, dar unde e mărit aproape de 10.000 ori.)

Oamenii de știință s'au servit de acest instrument (se arată un microscop) care mărește mult

NOUTĂȚI.

ARAD, 13 Octombrie 1906.

— **Știri personale.** Cu trenul accelerat de azi au plecat din Arad la Sibiu, deputații congresuali R. R. Ciorogariu, M. Veliciu, G. Feier, V. Goldiș, Russu-Șirianu, dr. I. Suci, P. Truța Filip Leuca și C. Lazar.

— **Himen.** Anunțăm cu plăcere că distinsul nostru poet Octavian Goga se va cunună Duminecă, 1/14 Octombrie, în catedrala din Sibiu, cu gentila d-șoară Hortensia Cosma. — Toate fericirile!

— **Societatea de lectură »Andrei Șaguna«**, constituindu-se diu nou pe anul școlar 1906—7, a ținut la 3/16 Septembrie 1906 sub președinția P. C. Sa dl dr. Eusebin R. Roșca, director seminarial, protosincol, și-a ales: 1. Președinte: dr. Aurel Crăciunescu, profesor semin.; 2. Vice-președinte: Vasile Păltineanu, cler. a. III; 3. Arhivar: Octavian Costea, cler. a. III; 4. Notar: Pavel Borzea, cler. a. I; 5. Cassar: Iosif Tătulea, cler. a. II; 6. Controlor: Pantilimon Bratu, cler. a. I; 7. Bibliotecar: Iosif Mircea, cler. a. II; 8. Vice-bibliotecar: Nicolau Enciu, ped. a. I; 9. Redactor: Petru Roșca, cler. a. III; 10. Econom: George Linciu, ped. a. III.

Membri în comisia literară: 1. Traian Achim, cler. a. III; 2. Ștefan Hărăgușiu, cler. a. III; 3. Petru Debu, cler. a. II; 4. Ioan Ludu, cler. a. II; 5. Traian Cibian, cler. a. I; 6. Ioan Dandea, cler. a. I; 7. Nicolae Bembea, ped. a. III; 8. Ioan Călborean, ped. a. III; 9. Ioan Hașu, ped. a. II.

— **Părți de-ale Ungariei alipite la România.** Prin o sentință a tribunalului din Brașov s'au predat României 2 proprietăți de pe teritoriul cărții funduare din Fundata și 1 proprietate dela Sirnea, ear afară de acestea încă 102 jugăre și 302 metri pătrați de pe felurite hotare, ca dela Satulung, Turcheș, Mociul de sus, Săcele, etc. Cu aceste frumoase părți de pământ hotarul Ungariei s'a îngustat și al României s'a întins.

— **Maghiarizarea de nume ca — geseft.** Din »patriotism« — scrie »Népszava« — trăiesc mulți și bine în țara asta a tulipanilor. Mai bine de cât din munca productivă.

Și urmează astfel:

»Înfățîșăm mai la vale pe un domn, în persona lui Telkes Simon, care trăiește binișor esploatănd maghiarizarea numelor. Dl Telkes Simon este adică președintele societății de maghiarizare a numelor. Iar numele mulți și-l maghiarizează, cât e anul, pentrucă de pildă cu numele de Werkerle omul poate fi bun maghiar ca primministru,

dela profesorii școalelor civile se așteaptă însă ca să-și maghiarizeze numele. Ei, apoi mai sunt mulți cari țin să scape de nume pentru a nu se trage concluziuni neplăcute privitoare la confesiunea lor« (Ovrei! Traducătorul).

»Népszava« dă apoi dovezi cum Telkes (te miri ce Ovrei, colaborator la Budapesti Hirlap) speculează lumea, luând câte 15 fl., dela »clienții« săi căror le face rost să-și maghiarizeze numele. Așa, da!

— **Ciudat gust.** Dl Elie Pop, învățător pensionat în Șomcuta-Mare s'a simțit îndemnat să scrie, iar »Gazeta« (dela 12 Oct.) menită a ajunge în mâinile țăranilor, număr de Duminecă, a aflat cu cale să publice un articol și o poezie în amintirea lui Ioan Popa alias »Calicul«, decedat astă-vară, în 5 Iunie.

Fiindcă »alții mai competenți — scrie dl Pop — au neglijat a-și aduce aminte de dânsul, iacă eu unul dintre »cei mai mici apostoli« zicându-i pe această cale un »In veci amintirea lui«.

Dl Elie Pop scrie, între altele:

»Pe răposatul Ioan Popa, eu numai odată în viață am avut onoarea al vedea personal, la o adunare generală a »Asociațiunei«, înainte de asta cu 18 ani. Imi aduc aminte, că era un bărbat înalt, viguros și bine făcut, cu o cultură aleasă și niște maniere fine, dar glumețe. Mulți se cam codeau văzându-l și ziceau: »Iacă Calicul! Acesta e Popa Calicul.«

»Nici până atunci, nici de atunci încoace, eu personal nu l'am mai văzut. Am gustat însă și m'am amuzat cu umorul lui fără păreche sub marca mucalității de »Marcu«, dr. Amnar ș. c. l. cu buna intențiune de a stârpi tot ce e neghină în agrul scump al neamului nostru românesc«.

El Elie Pop unde a trăit? Nu știe nimic de indignarea și reprobarea generală ce au produs printre Români ticăloșiile din »Calicul«?

Și ne mirăm îndeosebi de »Gazeta«, care publică din peana dlui Elie Pop și versuri ca acestea:

Ioan Popa — avocatul
Mult a sbiciuit păcatul.
Cât a trăit în viață
La Români a fost povață.

Chemat de bunul Părinte
La lăcașurile sfinte:
Duhul lui spre noi planează
Dorul ne mai alinează.

Nu înțelegem pe confrății dela Brașov...

— **Convocare.** Despărțământul protopopesc Șiria, al Reuniunii inv. români conf. din ppriatele aradane I—VII. își va țineă proxima ședință Vineri la 13/26 Octombrie 1906 în comuna Gașca

la școala inv. I. Groșorean. Programă: 1., Dîmineața la 8 ore participare la chemarea Duhului sf. 2., Ascultarea prelegerii în școala inv. I. Groșorean. 3., Deschiderea ședinței. 4., Reflecțiuni asupra prelegerii ascultate. 5., Raportul biroului. 6., Ezechutarea concluzelor adunării generale. 7., Discuțiuni asupra chestiunilor școlare. 8., Propuneri și interpelări. 9., Fixarea ședinței următoare. 10., Încheiere. Șiria, la 10 Oct. n. 1906. Al. Dobos, președinte.

— **Muncitorii dela căile ferate** din jurul orașului Gyoma, au trimis zilele trecute o deputațiune la ministrul Kossuth, rugându-l, ca plata de 60—70 cruceri la zi să fie mărită cu încă 10 cruceri, ce au fost detrași pe vremea grevei.

Kossuth în loc de mângâiere le-a răspuns:

— Iarăși bani! De unde să vă dau? S'au să-i scot din Dunăre?

Foarte bine! Când țara are guvern național, chiar atunci n'are bani!

— **Corupție sârbească.** Din Belgrad să vestește, că în Dumineca ce vine, Scupcina se va deschide și deja în prima ședință se vor face mari descoperiri despre corupțiile făcute de cei ce stau în serviciului guvernului. Deputații din opoziție au date positive prin cari vor dovedi, cum a prădat actualul guvern banii țării.

Parcă ești în Țara ungurească!

† **Dr. Iacob Maior.** »Drapelul« scrie: De toți iubitul medic al orașului Lugoj, dr. Iacob Maior, și-a dat obștescul sfârșit. Deplâns este nu numai de familia și rudeniile sale, nu numai de corpul oficianților orașenești, nu numai de colegii săi medici, nu numai de societatea românească din Lugoj, care a pierdut în el pe unul din cei mai vrednici fruntași, ci de întreaga societate din Lugoj fără deosebire de poziție socială, neam și confesiune. Osemintele neuitatului defunct, trecut prea de vreme la viața de veci, au fost erisfințite conform ritului bisericesc român gr-cat. și apoi transportate cu trenul la Comloșul-mare, unde au fost azi depuse spre eternă odihnă în cripta familiară. La ceremonia solemnă a sfîntirii osemintelor a oficiat P. S. Sa episcopul Lugojului dr. Vasile Hossu, asistat de canonicii Densușianu, Boroș și Nestor, secretarul episcopal dr. Fireza, parohul Țucu și diaconul Giurgiu. Cântările funebre le-a executat corul bisericesc rom. gr-cat. din loc. După terminarea actului funebrel convoiul s'a pus în mișcare spre gară. În frunte era Reuniunea română de cântări sub conducerea presidentului dr. G. Dobrin, apoi corul bisericesc rom. gr-cat., P. S. Sa episcopul dr. Vasile Hossu cu pomenita asistență pe urmă carul mortuar cu pomposul sicriu, pe care erau depuse numeroase cununii. Sicriul a fost petrecut

pentru a-l putea vedea; au găsit mijloace cum să-i coloreze, pentru a-i putea deosebi de microbii altor boale (se arată o lamă cu bacilii colorați)

Când microbul acesta, botezat în știință, »bacilul lui Koch« — se găsește în aer liber, în praf etc., nu se mai desvoltă, e adevărat, dar nu moare, trăește acolo, am putea zice prea bine doarme... până când?

Până dintr'o împrejurare oare-care a ajuns unde îi priește lui, în corpul unui om, sau în corpul unui animal, și acum își recapătă viața, trăește și se înmulțește.

Bacilul tuberculozei în afară de corpul omului sau animalelor, trăește mai bine în aer uscat de cât la umezeală — și de aceea e bine ca curțile noastre, mai ales ale celor cari trăesc pela marșele orașelor, — unde praful e așa de mult — să fie tot-deauna bine stropite.

Dacă îl ferbem bine în apă, acest bacil moare după câte-va minute, pe când frigul până la 10, nu-i face nici un rău.

Are însă un inamic mare în natură, e soarele... a căruia putere îl birue, a căruia putere îl omoară.

De aceea vă recomand ca odaia care o locuiți, ca odaia în care dormiți, să fie cât mai mult expusă soarelui, iar nu cum am văzut la mulți, păstrează odaia cea mai mare, și cea mai bună pentru... mosafiri (Vorbec firește aci, de cei cari bine înțeles au mai multe odăi).

»Unde nu intră soarele«, intră alt-cineva, »întră Doctorul«, zice Românul.

Arătarăm că acest bacil, se găsește în corpul omului, în aer, în praf, în haine, în albituri, prețindeni, și chiar în corpul animalelor, cum e vaca, cum e iepurele, și la cari naște tuberculoza ca și la om.

Indată ce, bacilul a intrat în organismul viu, înviează, se înmulțește, inflamează locul unde s'a așezat, și își fabrică un produs, pe care oamenii de știință îl numesc toxină — otravă care se introduce în tot organismul, pe care îl otrăvește, îl bolnăvește, și în fine îl omoară.

* * *

O chestie pe care trebuie să o știm, de care trebuie să ne convingem, iubit auditor este drumul prin care bacilul lui Koch, străbate în organismul nostru, este modul cum se face infecția, după cum zic oamenii de știință.

Patru sunt căile prin care el poate străbate, atunci când noi nu am avut grije să ne întărim corpul nostru, și să ni-l pregătim bine, așa încât să birue protivnicul său — să iese învingător din lupta ce i-se dă între el și bacilul năpădător.

Aceste patru căi sunt:

1. Calea cutanată, adecă prin piele.
2. Calea digestivă, adecă prin stomac, intestine, etc.
3. Calea respiratorie, adecă prin nas sau plămâni etc. Și în fine
4. Calea Genito-urinară.

Să le luăm pe rând:

1. Prin piele.

Când avem o tăietură la mână sau la picior, sau vre-o zgărietură ori cât de nelsemnată, poate să servească drept poartă de intrare bacilul ofitei.

Se povestește cazul unui copilăș (Prof. Dr. Gr. Romniceanu), care trăia în aceeași odaie cu bunica lui, ce era ofticoasă. Intr'o zi, cade copilășul cu mâna în scuiptoarea ce servea bunicii

lui, își face o rană la mână, capătă o tuberculoză locală, și mai în urmă moare de oftică galopantă.

Tot așa, se povestește cazul învățătorului Laënnec, care însași făcuse studii și descoperiri asupra tuberculozei — și care se tăia cu fierestrel pe când făcea autopsia unuia, ce murise de oftică; Laënnec însuși din această cauză, muri de tuberculoză la plămâni, la vîrsta de 45 ani.

A fost o victimă a științei, cum de altfel poate o știți, multe au fost și la noi în țară, între care amintesc ca întâmplat mai de curând, cazul nefericitului student în medicină, Borchină, care înțepându-se pe când făcea autopsia unui cadavru, se infectează și muri în scurtă vreme după aceasta.

De aceea se cere dela medici, ca ori ce rană să fie bine curățită, bine spălată cu lichide care omoară membrii, pansată, ... pentru ca astfel să se închidă drumul microbilor cari întâmplător ar voi să năpădească pe aici.

Dacă rămâne dovedit, că prin pielea ce are rani ne putem altoi cu oftică, se înțelege lesne, că toate boalele de piele trebuiesc îngrijite cu mare băgare de seamă.

La copii mai ales, cojițele cari sunt pe cap trebuiesc îngrijite și vindecate, iar nu cum e rău înrădăcinată credința la noi, că nu trebuie să le vindecăm, căci copilul moare de meningită etc.

Adevărul stă așa:

Dacă multă vreme copilul a fost lăsat cu aceste coji pe cap, a avut de sigur putința, ca pe țăriile ce se fac când se rupe vre-o coajă, să se așeze praf care conține bacilul tuberculozei, sau să puie el însuși mâna în cap spre a se scărpină, după-ce mai întâiu luase el pe

de jalnic familie, de P. S. Sa episcopul dr. Demetriu Radu dela Oradea-mare, nepotul defunctului; de dl Jacob Radu, vicar în Hațeg; de numeroasele rudeni ale defunctului; de oficianții orașului Lugoj, de medicii din Lugoj etc. și de public în număr extraordinar de mare. La gară s'a oficiat încă o scurtă rugăciune și s'au rostit ecteniile prescrise, iar Reuniunea română de cântări a cântat frumoasa cântare jalnică »Adus-mi-am aminte« de Porumbessu-Vidu. Sicriul a fost așezat într'un vagon spre a fi transportat la Comloș. Din incidentul jalnic al reposării primăria, casina română și Reuniunea funebrală română din Lugoj au arborat steag negru.

— **Rectorul universității** din Cicago a dat ordin, ca studentele să nu asculte prelegerile la un loc cu studenții, ci separat. Dispozițiunea aceasta e făcută cu scop, ca universitarii să se obicinuiască la mai multă seriozitate.

— **Balonul cu cârmă.** Conte Zeppelin, cunoscut în toată lumea pentru invențiile lui și care ș'a jertfit toată viața și averea lui pentru a descoperi secretele balonului, ca să se poată cârmui, a secerat zilele trecute un mare succes.

De asupra lacului Boden a făcut încercări cu balonul cu cârmă, și aceasta încercare a succes pe deplin. Balonul a putut fi dirigit în modul cel mai perfect. De unde s'a ridicat, acolo s'a și lăsat în jos. Regele și regina din Württemberg, cari au fost de față la aceasta încercare a lui Zeppelin, l-au felicitat călduros.

Balonul astfel e construit, că pe oră poate face o cale de 30—35 de klm. Balonul după ce s'a ridicat la o înălțime de 400 metri a fost cârmuit cu deplin succes din partea lui Zeppelin.

— **Ce are gust bun** este de regulă mai folositor corpului, decât lucruri cari ne displac, cu deosebire și medicamentele. »Emulsiunea lui Scott« este o formă de ulei de pește, gustos, ușor de mistuit, care să ia cu placere și de băiași. Să capătă în toaste farmaciilor.

— **Femeile engleze,** nici odată nu folosesc la față decât »Lapte de castraveți« ce se găsește în adevărata calitate engleză în farmacia Balassa K., în Budapest—Erzsébetfalva. E de efect sigur și e nesticăcios, ce deja după folosire de 2—3 ori înlătură ori-ce pete de pe față și aceleia îi dă finereța și fineța.

Să grijim ca pe fiecare sticlă numele »Ballassa« să se găsească. Sticla cu 2 coroane, săpunul englez de castraveți 1 cor., pudră de castraveți 1'20 Se află în toate farmaciile. Prin postă se capătă din farmacia lui Ballassa Kornel, Budapest — Andrassy-ut 47.

Se capătă în Arad la farmacia Földes Kelemen și la drogueria lui Vojtek și Weisz.

unghii baccilul officei, fie din vr'un scuipar, fie să zicem din praful de pe rochea mamei lui etc. etc.

Trece firește un timp, să zicem 2, 6, 10 luni, până ce baccilul se înmulțește în corpul micuțului copilăș, boala îl stăpânește, și el moare de tuberculoză la plămâni, la intestine, de meningită, sau în fine de altă manifestație a officei.

Dar dacă copilășul ar fi fost îngrijit și vindecat repede după-ce i-s'au arătat bubele pe cap?... Baccilii nu-și găseau locul pe unde să intre în corp, și copilășul nu murea de officeă.

Atunci stabilim adevărul:

Da,... copilul va muri de meningită, sau de officeă, sau de altă manifestație a officei etc. Când i-s'au închis bubele târziu, — fiindcă baccilul care crește boala a intrat în sângele, în corpul lui, prin bubele ce au fost rău îngrijite.

(Va urma).

— **In Arad,** strada Forray-u. 2/b, vis-à-vis de drougheria Nádas, orolojerul și juvrajul

Zinner Vilmos

desface prăvălie de oroloage și juvaerice, ba chiar vinde prăvălia.

— Atragem atențiunea asupra anunțului alui *Winkler József.*

— Atragem atențiunea on. public cetitor asupra anunțului *Grüner és Varga,* ce-l publicăm în altă parte a ziarului.

— Atragem atențiunea on. cetitori asupra anunțului lui *Pártos Lajos.*

— Atragem tențiunea on. public asupra anunțului *Fischer Simon,* care-l publicăm în altă parte a ziarului.

— Au sosit bijuteriile de moda cea mai răspândită. Mare asortiment de tacâmuri de argint. Oroloage de aur, argint și oțal de buzunare. Un departament separat se găsește fabricațiuni de argint china de prima calitate.

Grallert S. és fia, Arad, Piața Andrassy nr. 22.

— **In exclusiva magazină a fabricii de pânuri au sosit noutățile de toamnă.** O întreagă uniformă de haine bărbătești 3 metri pânură de lână fl. 3.90, 4.45, 5.40, 6.60, 7.95.

In provință trimitem mustre. Pentru un parde-siu ori palton 2.20 cmt. fl. 6.60—7.50.

Peptare după moda franceză în prețurile cele mai convenabile.

Pentru copii se capătă remășițe. Cu stimă: **Leichner és Fleischer** magazinul fabricii de pânuri în *Arad, Szabadságtér 17.*

Partea economică.

A XVI-a expoziție de vite aranjată de »Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiiului«.

I. Programul expoziției de vite, ce se va țineă Duminecă, la 21 Octomvrie n. 1906 în comuna Săsciori.

1. Cu scop de a înainta economia de vite, »Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiiului«, va aranja la 21 Oct. n. 1906 în comuna Săsciori, o expoziție de vite împreună cu distribuire de premii în bani.

Expoziția se va mărgini de astă-dată la vite cornute cu excepțiunea caprelor.

2. Expoziția se va țineă în ziua amintită, începând dela 10 ore înainte de amiază și până la 1 oră după amiază, când va urma premiarea.

Expoziția să va țineă pe locul numit »Zăvoitul comunal«.

3. La expoziție nu să primesc decât vitele locuitorilor din comunele Săsciori, Căcova, Sebeșel, Laz, Deal, Loman, Răchita și Căpâlna.

Pentru vitele aduse afară de Săsciori se cer pașapoarte în regulă.

Cerând trebuința proprietarii au să dovedească, că au ținut înșiși vitele în timp de 3/4 de an cel puțin.

Oile trebuie espuse în grupe de cel mai puțin 3 capete. altcum nu se premiază.

4. Primirea vitelor în expoziție se face prin comitetul aranjator local, care va publica din parte-și dispozițiunile luate. Comitetul poate refuza primirea, însă numai din cauze binecuvântate.

La fie-care vită respective grupă de oi să alătură o tăbliță sau bilet, cuprinzând numărul curent, etatea vitei și numele proprietarului.

5. Esponenții sunt îndatorați a purta înșiși grije de vitele lor și a le da hrana trebuincioasă.

6. Se vor distribui douăzeci și nouă de premii

în suma totală de 200 cor., dăruite de comisiunea economică a comitatului Sibiiu.

II. Premiarea. 1. In scopul premierii, comitetul central al Reuniunii agricole a ales juriul consistător din domnii: Pantaleon Lucața, I. Schöpp, primpetro în Sebeșul-săseș, ca reprezentat al comisiei economice comitatense; Ioan Chircha, Petru Dragits și Dr. Ioan Stroiaș toți din Săliște; Romul Simu, Vic. Tordășianu, Dr. Petru Șpan, Vasile Stan, Oprea Stefla și Andreiu Teodor, toți din Sibiu; Ioan Popescu din Sibiiel, Iacob Bogdan, Pavel Precupescu, George Aleman și George Morariu, toți din Săsciori; Vasile Preda și Ioan A. Oancia, ambii din Căcova; Vasile Duvlea lui Iosif, Avram Zemora și Pavel Pârveu, toți din Sibiișel; Ioan Cucuian, Iisie Colhon și Savu Cătana, toți din Laz; Ioan Moga și Cosma Tonescu, ambii din Căpâlna; Vasile Bădilă, Ioan Bogdan și Vasile Coman toți din Deal; Ioan Alisie, Nicolae Petrașcu și Petru Cucuian, toți din Loman; Iepure Ioan, Prodan Ioan și Voina Ioan, toți din Răchita. Membrii absenți, sau împedecați dela vot, se înlocuesc prin suplenți.

Din ședința comitetului central al »Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiului«, ținută la Sibiiu, în 19 Septemvrie n. n. 1906.

Pant. Lucața,
prezident.

Victor Tordășianu,
secretar.

Bursa de mărfuri și efecte din Budapesta

Cota oficială pe ziua de 12 Octomvrie.

INCHEEREA LA 12 ORE:

Grâu pe Oct. 1906 (100-clgr.)	7:30 — 7:31
Secară pe Octomvrie	6:62 — 6:63
Orz pe Octomvrie	7:15 — 7:16
Cucuruz pe Iulie	6:03 — 6:04
Cucuruz pe 1907	5:15 — 5:16
Grâu pe Aprilie 1907	7:46 — 7:47

INCHEEREA LA 5 ORE:

Grâu pe Octomvrie 1906	7:29 — 7:30
Grâu pe Aprilie 1907	7:55 — 7:56
Secară pe Octomvrie	6:62 — 6:63
Ovăs pe Octomvrie	6:86 — 6:87
Cucuruz pe Iulie	5:03 — 5:04
Cucuruz pe 1907	5:19 — 5:20

Redactor responsabil: Sever Bocu.

Editor proprietar: George Nichin.

Pentru Emulsiunea Scott

poți da liniștit bani, căci banii aceștia sunt în bun loc, fiind sănătatea bună, robustă, mai scumpă decât bogăția. Emulsiunea Scott conține cel mai bun oleu medicinal de pește norvegian și la prepararea ei se folosește cea mai bună calitate a acestui oleu de pește. Procedura de fabricațiune Scott e rezultatul unor experiențe și studii de peste 30 ani. Productul are efect extraordinar și aduce rezultate rezezi la delăturarea boalei sau la înfrângerea urmărilor distrugătoare ale boalei. Cu untură obicinuită de pește nici pe departe nu obține rezultate așa de favorabile și sigure, ca și cu Emulsiunea Scott.

Semnul, că *Emulsiunea lui Scott* e veritabilă este brevetul: »un om, care poartă în spate o știucă mare«.

Cu provocare la foaia aceasta și trimițându-se 75 fileri taxă de timbru trimite franco un model.

Dr. **BUDAI EMIL**, »Városi Gyógyszertár«
BUDAPEST, IV. Váci utca 34—50.

Prețul unui flacon original G. 2'50
Se află în fie-care apotecă.

Atențiune!

Aduc la cunoștința p. t. public, că aici în

ARAD,
strada **Deák Ferencz nr. 20**

lângă hotelul »V A S S«

din fabricatele fabricantului de cuptoare
din **Timișoara** (Temesvár), alui

Pucher András,

din fabricate de prima calitate din țară po-

trivite pentru încălzit cu lemne, carbuni și cocs, pentru spurile, vanele de scaldă și lespezile de părete, putându-se face totodată și eventualele comande pentru curățiri, reparaturi și altele.

Prețuitul sprijin al onoratului public îl cere cu tot respectul:

PRODANOVITS DÖME.

Sa fondat la anul 1874.

H A I N E

pentru bărbați,
juni și copii

din materie de cea mai bună calitate, cele mai moderne, cel mai bun croi, paltoane și pardesii de toamnă și de iarnă în cele mai favorabile condiții și mai ieftine prețuri la

Moskovitz Zsigmond

Liferantul inteligenței române

A * R * A * D,

Edificiul teatrului.

Filiala în Piața libertății Nro. 1.

Toate vestmintele gata, la dorință se înlocnesc conform corpului, fără alta renumerație.

În fiecare săptămână
MARFĂ NOUĂ!

Telefon Nro. 534.

Marfă bună, prețuri ieftine, serviciu punctual.

BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI.

SITUAȚIUNEA SUVARĂ.

1905.
24 Septembre

115049145
1600555
59074688
25075144
11999666
15153610
2930477
5746688
588094
413767
81828740
—
8570344
37171254
36520217
12000000
19878642
3016596
246243090
1560783
674321
81828740
—
365202172

ACTIV

81454145	Reserva metalică Aur	83368499
33595000	" Trate Aur	3595000
	Argint și diverse monete	
	Portofoliu Român și Străin	
*)	Impr. contra ef. publice	8532200
"	" " " " în cont curent	21500435
	Fonduri publice	
	Efectele fondului de rezervă	
"	" " amortisarea imob și material	
	Imobili	
	Mobilier și Mașini de Imprimerie	
	Cheltueli de Administrațiune	
	Deposite libere	
"	" " & provizoriu	
	Conturi curente	
	Conturi de valori	

1906.
16 Septembre 23 Septembre

113076959	116964399
654568	657587
95023521	93891313
30576982	30032635
11999924	11999924
14801390	14796390
2908324	2903324
5770128	5770775
604286	604678
460063	468481
86121970	85704250
7774000	7067500
5054180	6903211
22414654	21936062
397240949	399699659
12000000	12000000
21373442	21402642
3222588	3253368
264313100	267756200
1646498	1646498
789351	869201
86121970	85704250
7774000	7067500
397240949	399699659

PASIV

	Capital	
	Fond de rezervă	
	Fondul amortisării imobilelor și material	
	Bilete de Bancă în circulațiune	
	Profituri și pierderi	
	Dobânzi și beneficii diverse	
	Deposite de retras	
"	" " " & provizoriu	

Seomptal 5% *) Dobânda 5%

Mare magazin de specialități din Paris.

NOU

Aduc la cunoștința On. public, că
am deschis mare deposit
de instrumente medicale, legători, pentru vătămări,
fășii de legat pânțele, suspensorii, precum și
artici optici, ca: ocheanuri pentru teatru și tabere
.. .. militare și tot felul de ochielari
în ARAD, piața Andrássy Nr. 22.
Se roagă pentru binevoitorul sprijin cu stimă:
Deutsch Mihály.

NOU

Mare magazin de specialități din Paris.

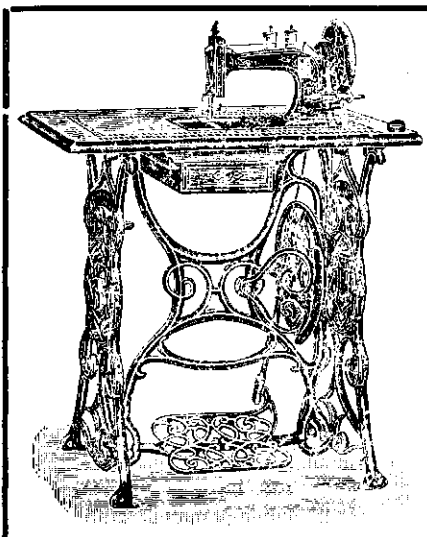
vinzare de **VIN**
în mare și mic,
producțiune proprie,
din podgoria Șiriei.

Vin nou alb, litra	—	cor. 52 fil.
Vin vechiu alb	—	" 64 "
Rizling alb	—	" 80 "
Schiller (roșu)	—	" 56 "
Vin roșu vechiu	1	" — "
Rachiu de drojdie, fabricat propriu, rafinat și rachiu de prune	1	" 60 "
Pelin sârbesc, veritabil	1	" 20 "

Se poate căpăta la

Quirini Sándor,

Arad, Aulich Lajos-utca 7/e.

30 fl.
Mașini de cusut.

Pe lângă rezponsabilitate de 5 ani o mașină nouă, familiară, veritabil

SINGER

cu armariu închis se poate căpăta numai la

SINGER A.

Budapest, VII., strada Akácza 55 și filiala din strada Szív 42.

Dregeri a tot felul de mașini de cusut se primesc pe lângă prețurile cele mai favorabile și pentru munca mea țitoare iau răspundere.

Catalog gratuit și franco.

Alianța

Măestrilor de Mobile din Arad

vis-à-vis cu ușa principală a teatrului.

Recomandă bogatul magazin de mobila cea mai modernă, lucrată exclusiv de
maiestrii aradani

mare asortiment de perdele diferite covoare și couverturi

din scopul nostru a aduce în contact direct publicul cu maiestrii, punem la dispoziție
onoratului public.

Mobila cea mai bună cu prețurile cele mai favorabile.

Cu planuri servim gratuit!

Cu planuri servim gratuit!

Protejarea onor. public o cere:

Az Aradi Butorkészítő Iparosok Szövetkezete
mint az Országos Központi Hitelszövetkezeti tagja.

Splendida iluminatie seara până la ora 11